

cui major potestas defertur; tamen cum pater in cæden- dis lignis, & arboribus aliter se habere contendit, quam in alio fructuario expressum atque statutum est, præ- sumptio fraudis minima in eo cessabit; siquidem id fa- ciet, vel cum damno & detrimento proprietatis, vel ex- cedendo modum, quem natura rei exposcere videbatur, ad quod lex ipsa in alio fructuario respectum habuit, ut supra *c. procedenti*, & *c. 22.* dicebamus: unde quod attinet ad hoc, non defertur patri major potestas, quam cæteris fructuariis, nec ita intelligitur patri concessa facultas in adventitiis (quicquid contra defendat Pi- nellus) ut aliter incidere possit, vel majori prærogativa in damnum proprietatis frui: quocirca declaratio ipsius

2 Pinelli *ibidem*, dicto n. 60. *vers. manebit autem*, quod pater arbores frugiferas cædere non possit, & quoad hoc maneat æquiparatio cum aliis fructuariis, confor- mis est menti communis sententiæ, nec aliquid novum continet: quod verò statim dicit in *vers. hinc infero posse*, necessariam esse notabilem deteriorationem, ut pater removeri possit, non transit sine maximo scrupulo; nam in contrarium, ut quæcumque deterioratio censetur patri prohibita, fortiter urget textus in *dict. l. ult. §. in autem, C. de bonis quæ liberis*; in illis verbis: *Et omnia circa usumfructum facere, quæ nullo modo proprie- tatem possunt deteriorem facere.* Nam dictio illa *nullo modo*, est negativa omnium actus, & omnis potentia; & sic omnem, & quæcumque deteriorationem conti- net, argumento textus in *l. ult. C. de testamento militis*, & in terminis observant Decius in *cons. 3. n. 7.* Gozadi- nus in *cons. 71. n. 4.* Tiraquellus in *l. si unquam*, verbo, revertatur, *ex n. 93. C. de revocandis donationibus*, Menoch. *recuperande possessionis, remedio 14. n. 6.* & *7. §. in cons. 22. n. 9.* & *16. lib. 1. ubi ex Gozadi- no, in cons. 25. n. 9.* adnotavit, quod dictio *nullo mo- do*, importat idem, quod dictio *penitus*; & sic denotat ille textus, quod omnis penitus deterioratio patri est prohibita; & ratio potest esse, quia lex, quæ summam confidentiam habet de patre, & præsumit, quod semper utile & bonum consilium capere debeat pro filio, voluit penitus dolum, machinationem, & omnem deteriora- tionem ab eo abesse: quod prædictorum, & opinionis Pinelli nulla mentione facta; Angeli tamen doctrinam referens, expressè admittit Anguissol. in *cons. 99. n. 16.* vol. 1. ubi firmat, patrem legitimum administratorem, & usufructuarium adventitorum filii, non posse exstirpare arbores, nec vites, nec aliquid facere propter quod pro- prietas efficiatur deterior, sicut nec alius usufructuarium simplex: unde etiam hac in re animadvertendam eundem Pinellum *ubi supra*, dicto n. 60. *vers. hinc infero*, minus benè allegasse textum, in *l. 2. ff. si usufructus petatur*, ad probandum, necesse esse, notabiliter deteriorare pro- prietatem patrem, ut expelli possit; contrarium enim potius deduci potest ex illo textu, dum dicit: *aut aliquo modo deteriorem usumfructum*: Nam dictio illa *aliquo modo*, universaliter & negativè concepta, verificatur eti- am in remota, & sic in omni damno, aut deteriora- tione, ex *l. si servum, §. pator ait*, & ibi notat Bartolus *ff. de acquirenda hereditate*, & observant Socinus Senior in *cons. 275. col. 2. lib. 2.* Gozadinus in *cons. 27. col. 5.* Cra- veta in *cons. 294. n. 4.* Tiraquellus in *dict. l. si unquam*, verbo, *omnia vel partem aliquam*, n. 14. & n. 37. & *41.* Menochius in *cons. 4. n. 18. lib. 1. §. cons. 273. n. 26. lib. 2. §. in cons. 275. n. 15. §. in cons. 291. n. 48. 49. §. 50. lib. 3. §. de recuperanda possessione, remedio 14. n. 8.* Marcus Antonius Eugeni in *cons. 14. n. 36. lib. 1.* qui plenè probant, quod dictio *aliquid*, vel *aliqua*, verificatur in quavis re, etiam minima, & in terminis scribunt Corneus in *cons. 158. col. 6. lib. 2.* Me- nochius *dict. cons. 291. n. 50. lib. 3.* quod ubi sit men- tio de circumscriptioe aliqua, intelligitur de omni circumscriptioe, etiam non dolosa.

10 Possit tamen salvari Pinellus in quaestione principa- li, constituendo, aliud esse removeri debere patrem ab usufructu ob deteriorationem, in quibus terminis lo-

qui videtur ipse Pinellus *dict. n. 60. vers. hinc infero posse patrem*; & tunc necesse est, quod notabiliter de- teriorem reddat proprietatem: aliud verò ad interesse teneri ob deteriorationem, & tunc de omni deteriora- tione tenebitur, ut interesse solvat, cum nullo modo possit proprietatem deteriore facere, sicut in aliis usu- fructuariis dici solet, qui ut jus usufructus amittant, & removeri possint, tria intervenire necesse est, quod dete- rioratio fiat in substantia, & non in fructibus, item quod fiat per culpam, item quod sit deterioratio notabi- lis, ut post Baldum, Jasonem, Menochium, Josephum Ludovicum, Cephalum, Bursatium, Rolandum, & Va- lascum resolvit Barbosa in *dicta l. divorcio, §. si fuit- dum*, n. 20. *vers. §. tenebis mente*, fol. 1044. & ultra cum Beccius in *cons. 33.* Borgninus Cavalcanus *dec. 32. n. 6. part. 2.* Bertazolus in *cons. 423. lib. 2.* Vincentius Carocius de *locato & conducto, gradu 4. accidentium*, *quaest. 7. n. 41. §. 42. fol. 192.* Aurelius Corbulo *tra- ctatu, de causis ex quibus emphyteuta jure suo priatur*, 13. *causa*, n. 24. fol. 71. & sic debet explicari textus in *l. ult. §. in autem, C. de bonis quæ liberis*, quia patri omnis deterioratio prohibetur; quæ proprietatem deterio- rem facere possit, ut clare dicit ille textus, & in cæteris usufructuariis admittum est non tamen ob quamlibet deteriorationem removeri potest, sed propter mag- nam, aut notabilem tantum, quamvis ob parvam rei deteriorationem ad refarciendum interesse teneatur, licet expelli non possit; ut in usufructuario quocumque, emphyteuta, colono, & similibus, post Castrensem, Rolandum, Ruinum, Redoanum, & Josephum Ludov- icum, tradiderunt Aurelius Corbulo *ubi supra*, n. 26. fol. 71. Vincentius Carocius *dicta quaest. 7. n. 42. in fine*, fol. 192.

CAPUT XXVII.

Gregis, vel armenti, vel equitii, id est, univer- sitatis, item singulorum capitum, cum usuf- ructus legatur, quid legatum contineat, in locum capitum demortuorum, vel inutilium, an, & quando ex natis, vel non natis, aut aliunde gregem supplere, & finito usufructu restituere usufructuarius debeat? ubi *l. vetus, l. vel inu- tilium. & l. quid ergo ff. de usufructu*, ex- plicantur, & hæc materia accuratè & distinctè magis, quam hæctenus declaratur.

SUMMARIUM.

- 1 Partem ancilla in fructu non esse, idcirco ad fructu- rium minimè pertinere.
- 2 Et vera hujuscæ rei ratio, remissivè.
- 3 Pecudum factus in fructu esse, idè ad fructuaria- rum, & bonæ fidei possessorem pertinere.
- 4 Usufructum non tantum singulorum animalium, ve- rum etiam gregis, vel armenti, legari, & constitui posse.
- 5 Grege legato, quod adjicitur, vel diminuitur, legatario accrescere, vel decrescere.
- 6 Gregis appellatione quid contineatur remissivè?
- 7 Legatum universale cum relinquitur, ut patet hæreditas, peculium, grex, dos, veltigal, possessio, & similia, ad legatarium pertinent emolumenta, ac onera, au- gmenta etiam, & decrementa; quod non accidit, cum res aliqua singulariter legantur.
- 8 Usufructus proprie cadit in grege pecudum, jumentorum, & cæterorum animalium, nec dicuntur animalia esse de rebus, quæ consumuntur per usum usufructuarii.
- 9 Usufructus non modo immobilium sed & mobilium re- rum constitui potest.
- 10 Usufructus gregis cum relicto est qualiter usufructua- rius cavere debeat?

- 11 Usufructuarius gregis ex factibus in locum demortuo- rum capitum, an, & quando substituere teneatur, & si non habeat unde ex factibus substituere possit, an aliunde substituere debeat? & num. seq.
- 12 Franciscum Connamum optime, & verè intellexisse istam materiam.
- 13 Usufructuarius gregis, quare ex factibus in locum ca- pitum demortuorum, vel inutilium supplere, & sub-stituere debeat? ubi vera ratio assignatur.
- 14 Usufructuarius singulorum capitum nihil supplere, aut substituere teneatur, & Connam ratio probatur.
- 15 Raphaelis Fulgosi rationem aliam suscipi posse.
- 16 Usufructus gregis non perit, uno aut altero pecore ex- tinctio, donec ad tam exiguum numerum redactus sit, ut grex esse desinat.
- 17 Gregem quis numerus ovium, vel animalium faciat? ubi communis sententia refertur.
- 18 Et Francisci Connamus opinio magis probatur.

PRO vera, brevi tamen, & dilucida hujus capitis ex- plicatione, constituendum erit primò; partum an- cilla in fructu non esse, idcirco ad fructuarium mini- mè pertinere: quamvis enim apud antiquos vetus fue- rit questio, tamen Bruti sententia obtrivuit, fructua- rium in eo locum non habere, *l. vetus, ff. de usufructu, l. in pecudum, ff. de usuris, §. in pecudum, Insti. de re- rum divisione, l. 23. tit. 31. partit. 3.* quæ jura veram hu- jus rei rationem assignare videntur, uti elegantissimè explicant Franciscus Connamus *commentariorum juris civilis, lib. 4. cap. 2. n. 2.* fol. mibi, 229. Franciscus Hot- mannus in *dicto §. in pecudum*, enunciatione 1. per totam. Cujacius *recitationum solummum*, in *lib. Digestorum ad 4. §. lana, ff. de usucapionibus. Copus de fructibus, lib. 1. cap. 3. n. 13.*

Secundò constituendum est, pecudum factus in fru- ctu esse, idè ad fructuarium, & bonæ fidei possessorem pertinere, per textum in *dict. l. vetus, in vers. factus ta- men pecorum, & in dict. l. pecudum, & in dict. §. in pecu- dum, l. 25. tit. 28. partit. 3.* & latius explicant Doctores communiter in dictis juribus, & Connamus *ubi supra, ex n. 5. Copus de fructibus, lib. 1. cap. 1. Loriotus eodem tractatu, axiomate 3. & 4. Joannes Robertus l. 1. recepta lectionis, cap. 5.*

Tertiò constituendum est, usumfructum non tantum singulorum animalium, verum etiam gregis, vel armenti legari, & constitui posse. Id quod nullus dubitat: expressim enim probatur in dictis juribus, maxi- mè in *dicta l. quid ergo, §. ff. de usufructu in vers. sed quod dicitur*, & advertit Connamus *lib. 4. dicto cap. 2. n. 5. in princ. fol. 230.* & novissimè Angelus Matheacius *tra- ctatu, de legatis & fideicommissis, lib. 2. cap. 22. n. 2.*

Deinde grege legato, quod adjicitur, vel diminuitur, le- gatario accrescere, vel decrescere, *l. grege, 21. l. si gre- ge, 22. ff. de legatis, l. §. si grex, Insti. de legatis*, & ibi novissimè Antonius Pichardus, ubi remissivè expli- cat, quid gregis appellatione contineatur: id quod regu- lare est, ut si legatum universale relicto fuerit, ut hæreditas, peculium, grex, dos, veltigal, possessio, & similia, ad legatarium pertineant emolumenta, ac onera, augmenta etiam, & decrementa: quod non accidit, si pecudes, boves, vel equi singulariter fuerint relicti, ex Doctoresibus, communiter in dictis juribus; Decio, in *cons. 69.* Simone de Præcis, in *cons. 205. lib. 1.* Decia- no in *cons. 87. n. 10. lib. 2.* Croto in *cons. 14. §. 15.* & in legato usufructus exemplum ponens novissimè An- gelus Matheacius *de legatis & fideicommissis, lib. 2. cap. 22. n. 2.* ubi expendit textum in *dict. l. quid ergo, ff. de usu- fructu.*

Quartò constituendum est, quod in grege pecudum, jumentorum, & cæterorum animalium proprie cadit usufructus, nec dicuntur animalia esse de rebus, quæ consumuntur per usum fructuarii. Quod deduci potest ex textu, in *dicta l. vetus, cum seqq. ff. de usufructu*, & expressim colligitur ex *§. constituitur, Institutionum*, de Joan. del Castillo *Quotid. Controv. Juris, Tom. 1.*

usufructu. Quem Franciscus Hotmannus *ibid. enunciat*. I. notabat, ad hoc, quod usufructus non modo immo- bilium, sed & mobilium rerum constitui potest. Et ad nostrum propositum sic expendant in terminis Salu- stius Guillelm. de Perusio, & alii, in *cons. 79. n. 13. inter cons. ultim. voluntatum, vol. 1.* qui inde inferunt dicen- dum, quod cum animalia non sint de rebus, quæ per usum fructuarii consumi dicuntur, imò ab his secerman- tur, & inter res enumerantur, in quibus proprie consti- tuitur usufructus, nihil venit de æstimatione tractan- dum, sed absque ulla æstimatione usufructuarius gregis tenetur præstare cautionem de utendo & fruendo, arbitrio boni viri, & de restituendis rebus, sive capitibus, fi- nito usufructu, ut extabant, prout contingit in aliis re- bus immobilibus, ut ipsi dicunt dicto *n. 23. n. 26. in fine*, & antea tenuit Socinus in *cons. 9. col. 4. l. 4.*

Quintò constituendum est, quod in dicto legato usufructus gregis licet factus, qui nascuntur, usufructu durante, pertineant ad usufructuarium; tamen capita principalia semper debent esse salva: inde fit, quod si ex animalibus, quæ supererant tempore inchoati usu- fructus, aliqua sint perempta, vel effecta inutilia, quam- vis sine culpa fructuarii, ipse fructuarius tenetur substi- tuere alia in locum demortuorum capitum, vel effecto- rum inutilium, de ipsis factibus animalium natis, usufruc- tu durante; quod si non facit, tenetur, nec dicitur fuisse usus arbitrio boni viri: ipsa autem animalia substituta, incontinenti efficiuntur proprietarii & desinunt esse fructuarii. Quæ omnia probantur ad litteram in *dict. l. vetus cum seqq. ff. de usufructu, & in §. sed si gregis, Insti. de re- rum divis. l. 22. tit. 31. partit. 3.* ibi: *Et si fueren ganados, è se murieren algunos que de los fijos ponga a crire otros en su lugar de aquellos que assi murieren.* Ubi autem aliqua cor- pora animalium edent perempta; vel inutilia effecta absque culpa usufructuarii, nec habuisset usufructua- rius, unde potuisset ex factibus substituere, aliunde sub- stituere non teneretur, nisi restituere gregem tantum, & talem, prout reperitur tempore usufructus finiti, ut in juribus *supra* allegatis, & ex mente communi sic post alios declarat Paulus de Montepico in *l. Titia cum tes- tamento, §. Titia cum nuberet, de leg. 2. quaest. 32. n. 124.* Paulus Parisius in *cons. 96. n. 6. §. seq. vol. 2.* Bor- gninus Cavalcanus, non ita distinctè explicans de usu- fructu mulieri relicto, n. 84. *vers. ubi etiam dicit*, folio mibi 254. Antonius Gomez *tom. 2. variar. cap. 15. de servitutibus*, n. 7. Michael Graff. *§. legatum, quaest. 30. n. ult.* Simon de Præcis *de interpret. ultim. volunt. lib. 4. solut. 5. dubit. 10. n. 43. per totum. fol. mibi 436.* eleganter Salustius Guillelmus, & alii, in *cons. 79. n. 27.* *inter cons. ult. volunt. vol. 1.* Connamus etiam, qui optime & verè intellexit istam materiam, *commentariorum juris civilis, lib. 4. cap. 2. n. 5. fol. mibi 230.* idem in effe- ctu resolvit, dicens quod usufructuarius, modò abbit ab eo negligentia & culpa, de interitu rerum non tenetur; idè si totus grex, aut ejus capita aliquot casu percant, non imputatur ei, sed si extant de eo grege factus, ex eis, & eorum perpetua sobole, oportet ut gregem sup- pleat immintum; quod antequam fiat, factus qui- dem manent ejus, donec illos gregi adscriperit, & ejus periculo extinguuntur; adeò ut, si nulli alii renascan- tur, debeat aliunde, & suâ pecuniâ comparare in gregis supplementum: postquam verò eos fecit gregis, jam incipiunt esse ejus, cujus est grex, id est proprietarii, & si occidant, damnum ipsius proprietarii est, quia si de- sint alii factus, non tenetur fructuarius alios emere, qui sufficiant in gregem.

Ratio autem, quare prædicta subrogatio, & substi- tutio fieri debeat per usufructuarium, facile deduci po- test ex usufructus, atque ipsius legati gregis natura: nam cum usufructus sit Jus utendi fruendi rebus alienis salva rerum substantia, necesse est, prædictam substitutio- nem fieri, ut rei substantia salva, & illæsa conserva- ri possit: maximè quia, ut dictum est, usufructuarius cavere debet, de utendo & fruendo arbitrio boni viri, & sic

& sic conservata re, ex qua usufructum percipit, quod esse non potest, nisi prædicta subrogatio, aut substitutio fiat: quæ si deficeret, non diceretur fructuarius usus fuisse arbitrio boni viri, & diligentis patrisfamilias, quo modo uti tenetur, uti capitibus præcedentibus diximus, & consequenter proprietario teneretur, ut denotat Ulpianus Jureconsultus in dict. l. quid ergo, ff. de usufructu.

14 Diversum tamen est, cum singulorum tantum capitum usufructus relictus est; tunc enim usufructuarius nihil supplere; aut substituere debet, ut dicit expresse, textus in dict. l. quid ergo, vers. sed quod dicitur. Et rationem assignat Connanus Commentariorum juris, lib. 4. dict. cap. 2. num. 5. ante finem, quod in his, quæ numero certa sunt & designata, non est augmento locus, adeo ut ante mortem hæredis, nati pulli non legatario debeantur, sed hæredi, quod secus esset in gregis legato, l. equis, 39. ff. de usuris, & hæc ratio satis confirmatur ex his, quæ scripserunt Doctores communiter in l. grege, & in l. si grege, ff. de legatis 1. in §. si grex, & in §. peculiarium, Instit. de legatis. Crotus in cons. 14. & 15. Simon de Præcis in cons. 205. lib. 1. Sustineri etiam potest alia ratio, quam assignat Raphaël Fulgositus in dicta l. vetus, ff. de usufructu, quod cum legatus est usufructus singulorum capitum, sunt tot usufructus, quot capita: & idcirco cum morte unius finiatur usufructus, meritò usufructuarius non debet substituere: sed cum legatur grex, non dicuntur singulæ res legatæ, licet habeant partes integrales; & idcirco si una pars pereat, debet referre eam.

16 Sexto tandem & ultimo loco constituendum est, quod cum usufructus gregis legatus est, & ed usque numerus pervenit gregis, ut grex non intelligatur, perit usufructus; & in hoc nullum dubium est: ita enim expresse Jureconsultus Pomponius in l. ultima ff. quibus modis usufructus amittatur: uno igitur, aut altero pecore extincto, non perit usufructus gregis, donec ad tam exiguum numerum redactus sit, ut grex esse definat. Cujus rei rationem eleganter explicat Franciscus Hotmannus in dicto §. si grex, enunciatione 1. Instit. de legatis, Connanus Commentariorum juris civilis, lib. 4. cap. 6. n. 10. fol. 249. Sed quis sit ille numerus? dubitari solet, & communiter existimantur Doctores, quod minor, quam decem ovium numeris, gregem non faciat, ut post glossam, verbo, gregis, in §. sed si gregis, Instit. de rerum divis. scribunt omnes Doctores ibi Bartolus in l. oves, n. 2. per illum textum ff. de abigeis, & videtur comprobare l. 19. tit. 14. part. 5. verum enim vero in omni, quæ de grege est, quæstione, ex uno dumtaxat Callistrati responso in dict. l. oves, jus sibi constituent Interpretes, ut rectè advertit Connanus ubi supra, qui illius textus rationem meliùs considerans, hac in re elegantius statuit, sibi incertum esse, quando grex dicatur eò usque imminutus, ut gregis appellationem amittat, usque ejus, aut fructus pereat inde fatetur, quod grex est multarum ovium, at duæ oves multitudinem faciunt; quocirca ex usu & facultatibus testatoris id esse judicandum, cum judicio arbitratur: verè enim, nulla doctrina hac in re dare potest, quæ magis certa sit; unde si tenuis homo fortunæ, decem aut quindecim vel viginti ovium dominus, & pastor, gregis suis usufructum leget, etiam in tribus aut quatuor ovibus gregis nomen retinetur; in quo & patriæ consuetudini multum esse tribuendum, tum inspiciendum, an ex eo, qui superest, numero, facile possit grex restaurari de his, qui nascentur, agnis, ut in exemplis ibi positus patet.

CAPUT XXVIII.

Usufructus, Usus, & Habitatio qualiter inter se differant, aut conveniant? ubi ad propositum de his omnibus nonnulla accuratè, &

distinctè magis, quam hæcenus enucleantur, Lex, si alii usus 42. ff. de usufructu l. per servum, 14. §. 1. & vers. denique l. sed si de fructu, 15. ff. de usu & habitatione & l. huic stipulationi ff. usufructuarius quemadmodum caveat, explicantur; & redditur vera ratio, quare fructus sine usu esse non possit, usus sine fructu possit. Lex, cum antiquitas C. de usufructu, nonnullis exornatur, & usufructu legato quando solus ipse usus relictus præsumatur? septem conjecturis declaratur remissivè cum Menochio.

SUMMARIUM.

- 1 Usufructum, servitutis speciem esse.
- 2 Usufructum servitutem personalem esse, non autem mixtam.
- 3 Et fundamentis eorum, qui usufructum, servitutem mixtam contendebant: plenissimè satisfactam, remissivè.
- 4 Petri Ricciardi commentaria, ad titulum Instit. de usufructu, post hujus Operis librum primum, semel & integrè per Authorem scriptum, in lucem prodita fuisse: & nonnullas usufructus quæstiones contineri, quæ & latè & eruditè tractantur; infinitas vero alias intactas relictas.
- 5 Usufructus tanquam jus dispositum, & de per se simpliciterque consideratum, dicitur jus personale, & non reale.
- 6 Usus, servitutem personalem esse, & variis diversisque modis definiri ab his, qui de hac materia tractantur.
- 7 Omnium tamen definitiones aut in idem tendere, aut jure ipso probari posse.
- 8 Usus definitiones varia referuntur, & Joannis Corrasii, aut Francisci Hotmanni definitio magis placet Authori.
- 9 Usus vocem æquivocam esse, & genericam, & variis modis sumi: primò enim sumitur pro jure servitutis, secundò pro commoditate utendi; tertio & quandoque pro usufructu: quartò pro eo, quod quis pro suo usu habet; quinto & ultimò pro eo, quod dicitur communis usus loquendi.
- 10 Usus, ab usufructu, quibus differentiis separatur?
- 11 Usufructus jus utendi & fruendi, Usus vero jus utendi tantum continet.
- 12 Quare usufructus plenior est, & quidquid omninò emolumenti de re sumi potest, illud totum amplectitur, non modo ad usum, sed usque ad lucrum & voluptatem, & quoscunque alios usus, usus autem non plus habet, quam quantum opus est, ut neque desit aliquid, neque in ullo abundet; tantum necessitati, honestatique vitæ pro cujusque conditione & dignitate consulatur.
- 13 Usuaris in iis cancellis, quibus usus suus concluditur, usufructuario præfertur, in specie legis, si alii usus, 42. ff. de usufructu, ubi adducitur vera ratio illius legis; Petri Costalii interpretatio novè expenditur & probatur, & Francisci Comani consideratio nova, novè etiam rejicitur.
- 14 Usus sine fructu esse potest, fructus sine usu non potest: ubi vera ratio redditur, & l. per servum, 14. §. 1. cum l. sed si de fructu, 15. ff. de usu & habitatione, conciliatur; quamplurimum interpretationes rejiciuntur, & sententia Glossæ probatur.
- 15 L. per servum, §. primo, in versiculo, denique, ff. de usu & habitatione, & l. huic stipulationi, ff. usufructuarius quemadmodum caveat, explicantur.
- 16 Usufructu legato, quando solus ipse usus relictus præsumatur? ubi septem conjecturæ remissivè adducuntur.
- 17 Usufructum etiam, non modo usum testatorem voluisse

- huisse relinquere, aliquando ex conjecturis deducitur.
- 18 Habitationem, servitutem personalem esse.
- 19 Habitationis nonnullæ definitiones traduntur.
- 20 Habitationem servitutem non esse, ex sententia Francisci Hotmanni quæ novè refertur per Authorem, & ad illum responderi posse cum Corrasio adnotatur.
- 21 Habitatio, Usufructus, & Usus differunt in multis, & in quibusdam conveniunt.
- 22 Habitatio illis eisdem modis quibus Usus, & Usufructus constituitur.
- 23 Habitationem qui habet, potest eam locare alteri, & gratis concedere.
- 24 Legis, cum antiquitas, C. de usufructu dispositio, procedit indifferenter, sive habitatio relinquatur in ultima voluntate, sive inter vivos, sive per viam reservationis, aut alio quovis modo.
- 25 Ad habitandum legare domum aliud esse, & aliud legare habitationem, & aliud legare facultatem habitandi.
- 26 Domus cum legatur ad habitandum, plena proprietatis intelligitur legata.
- 27 Habitandi commoditas, sive facultas dumtaxat cum relinquatur, ea non potest alteri cedi, vel locari, quia in facto, non in jure consistit.
- 28 Franciscum Communi improbatam decisionem Justiniani in l. cum antiquitas, C. de usufructu, vel nimia subtilitate, aut non levi temeritate argutum per Authorem.
- 29 Francisci Comani opinio contra Justinianum, dato quod in puncto juræ vera esset, in hisce regni observari non possit lege Regia lata, quæ Justiniani constitutionem confirmat.
- 30 Is, cui habitatio relicta est, de habitando & fruendo arbitrio boni viri, cautionem interponere debet, & ibidem de usuario.
- 31 Habitationem morte ejus, cui conceditur, frui: non tamen capitis diminutione, vel per non usum.

Pro accurata, & perfecta hujus Capituli explicatione, in primis constituere necessariò duxi, Usufructum esse. Jus alienis rebus utendi, & fruendi, salva rerum substantia: Id quod expressum est in princ. Institution. de usufructu, & in l. 1. ff. eodem titulo, & supra hoc eodem libro, ex cap. 4. latius explicavimus, & consequenter usufructum servitutis speciem esse, l. 1. ubi Glossa, Bartolus, & omnes Doctores communiter, ff. de servitutibus, Corrasius in rubrica illius tituli, n. 25. Cæpola in tractatu de servitutibus, cap. 3. n. 1. Socinus Junior in cons. 174. n. 1. vol. 2. & dicit servitutem personalem, non autem mixtam, l. 1. ff. de servitutibus, ubi scribit Marcianus: Servitutes, aut personarum sunt, ut Usus, & Usufructus; aut rerum, ut servitus urbanorum prædiorum ac rusticorum. Per quem textum, & alios, sic tenuit Glossa in princ. Instit. de usufructu, & in l. non solum, la 2. §. tale, ff. de liberatione legata, & in l. si quis binas edes, per illum textum, ff. de usufructu, in verbo, jus, Bartolus in l. stipulationes non dividuntur, n. 6. & 27. ff. de verborum obligationibus, & ibidem Jason. n. 4. Connanus Commentariorum juris civilis, l. 4. cap. 1. n. 1. & cap. 7. n. 1. in fine. Aretinus, Feber, Minfingerus, Dinus, Platea, Portius, Nicæus, Balduinus, Paganinus, & alii, cum quibus communem sententiam constanter tuetur, & contrariæ partis fundamentis, hoc est, eorum, qui usufructum servitutem mixtam contendebant, plenissimè satisfaciunt Petrus Ricciardus; cuius commentaria ad titulum Instit. de usufructu, post hujus operis librum primum semel & integrè à me scriptum, in lucem prodita sunt: & nonnullas usufructus quæstiones, & latè & eruditè tractatas continent, infinitas verò alias intactas relinquunt; is inquam ad principium Instit. de usufructu ex n. 103. usque ad n. 121. quo numero, & tribus sequentibus, defendit etiam, quod usufructus tanquam jus dispositum, & de per se, simpliciterque consideratum, dicitur jus personale, & non reale: quod Joan. del Castillo Quotid. Controv. Juris, Tom. I.

verum credo per fundamenta adducta ibid. aut saltem distinguendum fore, prout ibi distinguitur. Communem etiam sententiam, Usufructum servitutem personalem esse, defendimus supra hoc eodem lib. cap. 1. n. 4: & tenet eam novissimè, ubi nonnullis fundamentis contrariis responsum præbet, Petrus Aegulstinus Morla Emporii 1. part. tit. 6. ff. de servitutibus, quæst. 1. ex n. 1. cum multis seqq.

Secundò constituendum est, Usus servitutem etiam personalem esse, & variis diversisque modis definiri ab his, qui de hac materia tractantur: omnium tamen definitiones aut in idem tendere, aut jure ipso probari posse, ut ex dicendis infra constabit: Usus igitur, ut definit Udalicus Zasius ad titulum ff. de usu & habitatione, est servitus personalis, quæ ea sola complectitur, quibus pro necessitate nostra utimur: aut, est jus utendi re aliena, quatenus ad usuarii necessitatem satis est, l. plena n. 12. §. 1. ff. de usu & habitatione, ut rectè scribit Franciscus Hotmannus ad princ. Instit. de usu & habitatione, enunciat 1. in princ. folio mihi, 258. cui assentire videtur, sed non refert eum Antonius Pichardus ad princ. ejusdem tituli, n. 1. ubi dicit, esse jus alienis rebus utendi ad usum quotidianum, quod in alium transferri non potest, & allegat textum in dicta l. plenum, §. 1. & l. 1. cum seqq. ff. de usu & habitatione, l. si alii 42. ff. de usufructu, l. 20. vers. la secunda manera, l. 21. tit. 31. part. 3. vel dici potest, (quod mihi multum placeat) definitionem usufructus convenire valde Usui, si ex ea dictio fruendi adimatur: hoc enim interest inter Usus & Usufructum, quod illo tantum utamur; hoc utamur & fruamur. Quod eleganter & verè adnotavit Joannes Corrasius in anteludis ad l. 1. ff. de servitutibus, n. 6. & illius sententiam, in effectu probavit novissimè, sed tacet illum, nec superiorum mentionem facit, Petrus Ricciardus, ad Rubricam, Instit. de usufructu, n. 133. folio mihi, 53. dicens, quod Usus nihil aliud est, quam jus alienis rebus utendi, salva rerum substantia, & quod non ponitur in definitione fruendi ad differentiam Usufructus: deinde eodem n. 133. rectè advertit Usus vocem æquivocam esse, & genericam, & variis modis sumi. Primò enim sumitur pro jure servitutis, de quo loquitur titulus ff. de usu & habitatione, & Instit. eodem; ut ultra eum expressim intelligit Jacobus Cujacius in paratitla, ad titulum ff. de usu & habitatione, folio mihi, 45. & infra dicitur. Secundò accipitur pro commoditate utendi; l. si alii, & ibi Glossa, ff. de usufructu, & ultra eum sic accipiunt post Bartolum, & alios plures, Antonius Ufillus in §. æquè si agat, Instit. de actionibus, n. 20. Jason in l. stipulationes non dividuntur, n. 30. ff. de verborum obligat. & ibid. Zasius n. 13. Tertio, & quandoque pro Usufructu, ut est textus cum Glossa, in authent. de non eligend. secundo mben. §. 1. & §. propeccimus, & in authent. de hæredibus ab intestato venient. in §. si verò, juncta glossa ibidem, & ultra eum vide nonnullos casus per Cravetam, in cons. 352. Quarto, pro eo, quod quis pro suo usu habet, vel sui usus causa paratum est, l. cū testamento, ff. de auro & argento legato. Quintò & ultimò pro eo, quod dicitur communis usus loquendi, l. librorum, §. Quod tamen Cassius ff. de legatis 3.

Usus autem ab usufructu quibus differentiis separatur, facile agnoscere poterit, qui utrumque titulum prælegerit, ff. de usu & habitatione, & Instit. eodem, ut scribit Petrus Costalius ad l. 1. ff. de usu & habitatione, in princ. & quamplures differentias congeserunt in unum Gregorius Lopez in l. 20. tit. 27. tit. 31. part. 3. Forcatulus in l. 1. n. 15. ff. de servitutibus, & Joannes Corrasius in contextu ejusdem legis, n. 3. & 4. Udalicus Zasius ad titulum, ff. de usu & habitatione, fol. 204. Franciscus Connanus Commentariorum Juris Civilis, lib. 4. cap. 5. per totum, fol. mihi 239. Franciscus Hotmannus ad princ. Instit. de usu & habitatione, per totum. Modernus in labyrintho 16. legum cap. ult. n. 167. Cæpola de servitutibus urbanorum cap. 5. & 6. Rebuffus in l. rectè dicimus, n. 5. de verborum significatione, Re-